1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 52.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 28 December 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

***N. B.!* Voor het volgende nummer zij men voor Kerknieuws, Advertenties enz. intijds bedacht op de rusttijden der posterijen met *Zon-* en *Feestdagen*. — RED.**

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Op 6 Dec. l.l. vierde de Theologische School haren Zes-en-veertigsten verjaardag.

Prof. *P. Biesterveld* hield aan den avond van dien dag eene rectorale oratie over „Het karakter der Catechese," waarna ZHG. het rectoraat overdroeg aan Prof. *M. Noordtzij*, die door de Curatoren tot Rector voor het Schooljaar 1900/1901 was benoemd.

De Heere heeft gedurende het laatste jaar bij vernieuwing groote weldaden aan de School en door haar aan de Kerken bewezen. In het verhaal van de fata onzer School, waarmede de aftredende Rector zijne oratie besloot, komt dit ook duidelijk uit.

Prof. M. Noordtzij mocht den 19n Oct. l.l. zijn zilveren jubileum, als Hoogleeraar der School, onder zeer vele blijken van hartelijke belangstelling vieren; terwijl Hoogleeraren, Lectoren en Studenten ieder in het zijne mochten arbeiden met lust.

Zeventien propaedeutische, vijftien semi-candidaats- en tien candidaats-examens werden in dit jaar afgelegd. Ook is de liefde en de offervaardigheid onzer Kerken gebleken en zijn de inkomsten voor de School vermeerderd.

Zullen wij voor dit een en ander den Heere niet danken? In onze binnenkamer en in de samenkomsten der Gemeente? Dit laatste is misschien reeds gedaan op den vorigen rustdag, — of, wij zullen 't nog doen op den volgenden rustdag? Worde dan bij onzen ootmoedigen dank ook de ernstige bede gevoegd, dat de Heere verder zijnen onmisbaren zegen over de School gebiede en over het aan haar verbonden Gymnasium; dat Hij Hoogleeraren en Leeraren sterke naar lichaam en geest, en het onderwijs ten zegen doe strekken voor Studenten en Leerlingen en in en door hen voor Kerk en Maatschappij.

Er is echter meer nog te doen.

Ook zonder een opwekkend woord daartoe door de Curatoren der School, zullen zeker de Kerken, die gewoon waren eene feestcollecte (de z. g. *6 Dec. collecte*) voor de School te houden, zulks ook ditmaal wel gedaan hebben.

Zoo niet; dan moge bovenstaande herinnering aan den jaardag der School én de Kerken, die deze goede gewoonte hadden, en de andere Kerken daartoe nog bewegen.

De *6 Dec. collecte* bracht het laatste jaar ruim *vier honderd* gulden minder op dan het voorlaatste jaar. Deze achteruitgang laat zich verklaren uit de extra collecte, welke op dringende vermaning van de Generale Synode verleden jaar voor de School gehouden is. Dit jaar mag dus zeker weêr een hooger bedrag worden verwacht?

Vooral ook die Kerken, die òf in 't geheel niet, òf slechts éénmaal per jaar voor de School collecteeren, worden ernstig opgewekt om nog in deze maand eene inzameling voor haar te houden. Herinnerd zij daarbij, dat volgens *„De Handelingen der Curatoren"*, aan alle Kerkeraden gezonden, de *vaste* uitgaven de *gewone* inkomsten gedurende het laatste boekjaar nog overtroffen met circa *zeven-en-veertig honderd gulden*. Maar tevens zij daarbij herinnerd, dat de laatstgehoudene Genenerale Synode aan de kerken „een dringend en vriendelijk verzoek heeft gericht, om van nu voortaan, jaarlijks twee afzonderlijke collecten voor de Theol. School te houden". En: „de Correspondenten" heeft opgewekt, „om hun arbeid voort te zetten en uit te breiden". (Zie *Acta der G. S.* Art. 52, 7 *a* en *b*.)

Wordt door onze Kerken aan dit dringend en vriendelijk verzoek, en door de Correspondenten aan deze opwekking gehoor verleend, dan zal het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten gehandhaafd kunnen worden en zal onze ijverige Penningmeester eene onbezorgde toekomst tegemoet gaan.

De Heere zegene onze School, en zegene onze Kerken, om zijns grooten Naams wille.

L. Neijens,
Scriba v/h Curatorium.

Amsterdam, December 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

VRIJHOEVE-'s GREVELDUIN-CAPELLE. Met op één na algemeene stemmen werd bij de Ger. kerk alhier tot Herder en Leeraar beroepen de Weleerw. heer Ds. N. P. Littooij te Krimpen a/d. Lek.

Namens den Kerkeraad,
D. M. van der Schans, Scriba

—

KOUDEKERKE (Zeeland), 20 Dec. 1900. Alhier is beroepen Ds. S. J. Vogelaar, predikant bij de Geref. kerk te Apeldoorn *A*.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Pz. Sr, Scriba.

—

BOXUM, 23 Dec. 1900. Heden na de voorm. godsdienstoefening maakte onze geliefde Leeraar Ds. N. Y. van Goor der gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Ger. kerk te Beilen. De éénparige wensch van kerkeraad en gemeente is, dat ZEw. moge kunnen besluiten om te blijven.

Namens den Kerkeraad,
B. v. d. Berg, Scriba.

—

AALDEN, 24 Dec. 1900. Woensdagavond j l. ontving de kerkeraad het voor haar en de gemeente zoo verblijdend bericht, van haren beroepenen Candidaat, den heer H N Boukema, dat hij na ernstig beraad vrijmoedigheid had gevonden, de roeping van de kerk van Aalden aan te nemen. Dat de Heere hem in ons midden stelle tot een uitgebreiden zegen, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
H. Nijenhuis, Scriba.

—

BODEGRAVEN, 24 Dec. 1900. Wat we hebben gehoopt en verwacht, is geschied. Onze geachte Leeraar Ds. J. Breukelaar heeft voor de roeping naar Hilversum bedankt. Zij dit besluit onze gemeente ten zegen.

Namens den Kerkeraad,
P. Batelaan, Scriba.

—

NAALDWIJK, 24 Dec. 1900. Tot groote blijdschap van de Geref. kerk te Naaldwijk maakte haar algemeen geachte Leeraar in de voormiddag-godsdienstoefening van 23 December bekend, dat hij vrijmoedigheid had gevonden om voor de roepingen naar de Geref. kerken van Lollum en Wons te bedanken. Dat de Heere hem nog vele jaren tot een zegen stelle voor de Geref. kerk van Naaldwijk en bovenal tot eer en verheerlijking van 's Heeren driemaal heiligen naam, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
K. Kuijvenhoven Azn, Scriba.

—

Ds. E. Th. Ploos van Amstel verzoekt ons te melden: „dat het den kerkeraad te Amsterdam na inzage van de acte van ontslag gebleken is, dat de losmaking van de kerk van Oosterend het recht, om beroepen te worden in de Geref. kerken, niet opheft." ZEw's adres is te *Amsterdam, Ruijschstraat* 61. — Red.

ONTVANGSTEN.

Voor de nieuwe kerk te Nieuwerkerk (Duiveland).

Raamsdonk	f 1,—	's-Gravenhage *A*	f 10,—
Willemstad	- 1,50	Holijsloot	- —,80
Leiderdorp	- 2,—	Avereest	- 1,—
Goënga en Sybrandaburen	- 2,50	Scharendijke	- 4,50
		Charlois	- 2,50
Zierikzee	- 11,22	Wirdum	- 1,—
Maasland *B*	- 2,50	De Krim	- 1,—

Van de kerk te Bruinisse 2 kronen met de noodige lampen.

De kerk te Nieuwerkerk zegt de broeders voor al deze gaven hartelijk dank, met den wensch, dat er nog vele giften mogen vloeien van de kerken, die ons nog niet gedachten Het kerkgebouw staat binnen eenige weken in gebruik genomen te worden, maar er is nog een tekort. Mocht dit nu nog eens vereffend worden door milde giften van broeders en zusters Dat de Heere uwe harten neige. Deze gemeente heeft zoo menigmaal getoond, te willen geven waar het andere behoeftige gemeenten gold en nu ziet zij verlangend uit naar hulp en steun. Broeders, helpt ons!

Namens den Kerkeraad,
A. J Geleijnse, Scriba.

—

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Coll v/d. gem. te

Zuidwolde	f 8 66	Onstwedde	f 9,57
Meeden	- 6,25	N.-Pekela	- 15,87
Midwolde	- 7,18	Onsw.-Mussel	- 2,20
N.-Beerta	- 2,17	Sellingen	- 2,65
O.-Pekela	- 17,80	Stadskanaal	- 17,06
Scheemda	- 9,50	Musselkanaal	- 7,55
Veendam	- 14,04	Valthermond	- 3,00
Westerlee	- 6,50	Weerdinge rwoud	- 4,06
Emmer-Compascuum	- 1,35	Wildervank	- 29,51
N.-Buinen	- 5,12		

Door Ds. Meijering gev. i/h. kerkz. te N.-Pekela - 5,00

P. Postema, *Penningm.*

Warfum, 21 Dec. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Randwijk	f 1,95	Gerkesklooster	f 10,10
Winsum (Gr.) 6 Dec. c	- 16,88	Kooten	- 1,56
Axel *A* „	- 17,—	Twijzel	- 5 15
Oosterbeek	- 13,50	Eestrum	- 0,86
Rottevalle 6 Dec. c.	- 4,80	Oostermeer	- 1,35
De Lier	- 12,—	Haastrecht extra c.	- 2.82
Buitenpost	- 14,17	Krimpen a d L. extra c.	- 4,96
Kollum *A*	- 15,63	Heinkenszand	- 10,45
„ *B*	- 9,75	Smilde *A* 6 Dec. c.	- 12,01
Westergeest	- 10,11		

Voor de Uitbreiding.

Door *Ds. J. Gideonse* te *Euschedé* Corr. Cl. *Deventer*, de contrib. uit *Wierden*, Corr. *J. H. Gierveld* van J. H. Gierveld f 0,40, J. H. Kippers f 0,25, J. Lukas f 0,20, Js. Lukas f 0,20, A. ter Stal f 0,20, L. Koenderink f 0,50, Js. Eshuis f 0,30, J. H Timmerman f 1, E Wassink f 0 20, H. Beverdam f 0,30, B. J. Klaas f 0,25, H. Eshuis f 0,15, J. Tijink f 0.20, G. Bos f 0,25. H. Mensink f 0,20, G. Niezink f 0,25, B. Gierveld f 0,20.

Door *Ds. J. op 't Holt* te *Bolsward* A. van een zuster der gemeente f 2,50.

Door *Ds. G Elshove* te *Breukelen*. Corr. Cl *Breukelen*, de contrib. uit *Breukelen*, Corr *V. Zuiddam* van J. Rozendaal f 2,50, W. Griffioen f 2 50, K Karssemeijer f 1, P. Mobach f 1, V. Zuiddam f 1, Ds. G. Elshove f 1, C. Scherpenzeel f 2,50.

Item uit *Kockengen*, Corr. *R. van Dijk* van Ds. A. Mulder f 1, A. Verkaik f 0,50, J. v. d. Bijl f 2,50, A. v. d. Neut f 2, H. Ravenstein f 0,50, D. Hoogendoorn f 2,50, S. Hoogendoorn f 1, Jb. Griffioen f 0,50, G. Pijnse van der Aa f 0,25, H. de Haan f 0,50, M. Verkaik f 0,25, H. Verkaik f 0,25, D. A. v. d. Bijl f 1, N. de Hoop f 1, As. Hoogendoorn f 1, S Volmer f 0,50, C. de Hoop f 0,40, H. van Dommelen f 0,20, J. Verhoef f 0,20, W. Zomer f 0,50, Gs. van Eik f 1, Gt. van Eik Sr. f 1, Cs van den Bosch Jr. f 1, P. La Roy f 2 R. van Dijl f 0,50, D. Brouwer f 1, L de Graaf f 1 D v. d. Pan f 0,50, G. van Eik f 0,50, J. R. van Eik f 0,50, Wed. H. Hoogendoorn f 1, A. de Jong f 2,50, N. Masson f 0,25, de Erven Jansen f 2.

De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 22 Dec. 1900,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door A. Gruijs Sr. van eenige lezers van „Het Mosterdzaad" te Zaandam	f 2,25
Door Ds Lindeboom, v/d Centsver. te Zutphen	- 25,—
en v/d Jonged. ver. aldaar	- 5,—
Door H. Salomons Kz. te Gasselter-Nijeveen, ter gelegenheid v/h huwelijk van J. B. en A. W.	- 10,—

N. B. In 't voorg. nr. staat Kuilnon lees Kuil*man*.

Doesborgh,
22 Dec. 1900.

B. de Moen,
Quaestor.

—

STAMGENOOTEN.

Met zijne stamgenooten in den vreemde raakt het Nederlandsche volk langzamerhand beter bekend.

Op onverantwoordelijke wijze, zoo schreef Dr. Kuyper in zijne *Varia Americana* terecht, heeft het volk van Nederland de stamgemeenschap verwaarloosd met hen, die als kolonisten van hier naar andere werelddeelen togen, en zich van hun nakomelingschap vervreemd.

Maar allengs komt daarin een goede keer. Het optreden van Kruger, de Transvaalsche vrijheidsoorlog en de gruwelijke krijg, dien Engeland thans opnieuw tegen de beide Zuid-Afrikaansche Republieken ondernam, hebben bij heel het Nederlandsche volk eene warme, diepe belangstelling gewekt.

Allen gevoelen het, dat daarginds voor vrijheid en recht een volk worstelt, dat aan het onze in den bloede verwant is en met velen onzer eenzelfde dierbaar geloof ontvangen heeft.

En ook neemt de bekendheid met en de belangstelling in onze stamverwanten aan de overzijde van den Oceaan gaandeweg toe. Dr. Kuyper droeg daartoe het zijne bij, door in zijne *Varia Americana* ook eenige opstellen aan onze stamgenooten in Amerika te wijden.

En thans komt de heer R. P. J. Tutein Nolthenius, die een reis naar Amerika deed en zijne indrukken en aanteekeningen tijdens die reis onder den titel *Nieuwe Wereld* in het licht gaf, op deze onze stamgenooten opnieuw de aandacht vestigen.

De heer Nolthenius ondernam deze reis, omdat hij ruimte wilde, de ruimte der zee, de ruimte der wereldsteden, de ruimte van de eindelooze bosschen en prairieën, van de zongebrande steenwildernissen.

En bij die ruimte wilde hij kracht, de kracht, welke uitgaat van jeugdig-overmoedige menschenmassa's, en licht, licht om en licht in hem.

En dat alles heeft hij in Amerika gevonden. Hij ontving er in weinige maanden machtiger indrukken dan in vele jaren levens elders. Indrukken van land en bevolking, van steden en vlakten, van negers en Indianen, van hotels en treinen, van arbeiders en fabrieken, van scholen en bibliotheken en van nog veel meer. Indrukken ook van de Hollanders in New-York en van de Hollandsche nederzettingen in Michigan.

Ofschoon de heer Nolthenius meestal alles beziet met een optimistischen blik, idealiseert hij den toestand der Hollanders in Amerika niet.

Zoo zegt hij volkomen naar waarheid: Het meerendeel der 30,000 à 40,000 Hollanders en afstammelingen in de stad Grand-Rapids hebben het niet ver in de wereld gebracht. Het zijn „klompenmannetjes", die hun hoofdzakelijk werk in de meubelfabrieken vinden — fabrieken, waarin alle hersenarbeid door de machine wordt verricht, en de mensch alleen handen van noode heeft. De minst geoefenden zijn dus goed genoeg voor zulk werk; maar zij kunnen het dan ook in zulk een fabriek niet ver brengen. De meeste Hollanders in Grand-Rapids behooren tot den arbeidersstand; slechts enkelen hebben het tot dokter, advocaat, koopman enz. gebracht.

Maar desniettemin betuigt hij aan deze Hollanders zijne hulde en eerbied.

Ach — zoo schrijft hij — Nederland heeft allesbehalve reden, om grootsch te zijn op zijne koloniën in Michigan. Want deze hebben enkel en alleen haar ontstaan te wijten aan Nederlandsche onverdraagzaamheid en geloofsvervolging.

Hij haalt een gedeelte aan uit een tweetal redevoeringen, die bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan dier nederzettingen, in Aug. 1897 door den heer G. J. Diekema en Ds. van der Meulen werden uitgesproken.

En daarin komt uit, hoe de vervolging der Afgescheidenen hier te lande, de boete, de gevangenisstraf, de kwelling en mishandeling, de smaad en verachting, hun aangedaan, in verband met de groote armoede en ellende, welke veler deel was, de oorzaak der verhuizing naar Amerika zijn geweest.

De Afgescheidenen behoorden uitsluitend — zoo sprak de heer Diekema — tot de lagere klassen der maatschappij, en zij waren buiten machte, elkander te steunen. Toen, onder gewetensdrang, hongerend, met ledige beurs, maar onvervaard van geest en Hollandsch vastberaden, zagen deze moedige mannen uit naar een haven van rust, een land van overvloed, ergens overzee.

Maar deze mannen waren vurige vaderlanders. Hoewel half verhongerd en verdrukt, hadden zij toch hun land lief met groote liefde. Voor hen stond het gaan uit hun vaderland gelijk met het plegen van verraad. Op eene algemeene samenkomst te Utrecht werd eene vergadering aangewezen, welke den Minister van Koloniën verlof moest vragen tot vestiging in de hooglanden van Java, onder beding dat de Regeering hun de vrije uitoefening van hunnen godsdienst zoude waarborgen en subsidie verleenen voor den overtocht der onbemiddelden.

Doch zelfs deze gunst ontzegde hun de Regeering; en zoo bleef hun enkel Amerika over, het land van vrijheid en overvloed.

In October 1846 bracht het eerste schip onder van Raalte 47 man aan; deze stichtte het volgend voorjaar Holland. Ds. Scholte trok in de lente van 1847 naar Pella (Iowa) Van de Luyster, van der Meulen, Jan Steketee kwamen toen eveneens elk met een schip emigranten over en stichtten Zeeland. Ds. Ysma stichtte Friesland. Ds. Bolks stichtte Overijsel. En van toen af bleef de stroom regelmatig aanhouden.

En ofschoon in den eersten tijd ontzaglijk veel geleden werd, zoo heeft God toch op de Hollandsche koloniën in Michigan zijn zegen gelegd. Er heerscht thans algemeene welvaart en bloei. En met dankbaarheid gedenken de kinderen het vaste geloof en den onbezweken moed hunner vaderen.

Ook wij in Nederland mogen de broeders en zusters niet vergeten, die van ons uitgegaan zijn en ginds in Amerika en Afrika de zusterkerken hebben gesticht, die met ons één zijn in afstamming en belijdenis.

De Afscheiding van 1834 heeft in Nederland niet alleen maar ook ver daarbuiten heerlijke vruchten gedragen. Zij is aan de verbreiding van ons volk, en van onze taal in den vreemde ten goede gekomen.

EENE ZUSTERKERK.

De Hollandsche ballingen, die vanwege de vervolging Nederland verlieten en in Amerika zich vestigden, zijn daar, helaas, van den aanvang af kerkelijk in twee richtingen uiteengegaan.

Eene groep voegde zich daar onder leiding van Ds. van Raalte bij de Dutch Reformed Church en vormt daarvan in het Westen het belangrijkst bestanddeel.

Eene andere partij had bezwaar, om met die kerk zich te vereenigen, bleef op zichzelve staan en maakt thans uit de Christelijke Geref. Kerk in Noord-Amerika.

Met beide Kerken onderhouden de Gereformeerde Kerken hier te lande gemeenschap. Beide zijn haar lief en dierbaar; in beider bloei verheugen zij zich van ganscher harte.

Het Jaarboekje ten dienste der Christ. Geref. kerk in Noord-Amerika voor het jaar 1901, dat bij den heer J. B. Hulst te Grand-Rapids het licht heeft gezien, brengt ons van den tegenwoordigen toestand dier kerk nauwkeurig op de hoogte.

De Christ. Geref. Kerk in Amerika telt thans 9 classes, 145 gemeenten, 55593 zielen, 18096 avondmaalgangers, 10787 huisgezinnen, 96 predikanten, eene Theol. School met 3 Hoogleeraren voor de Theologie en 4 Leeraren voor de Letterkundige studie, met 17 theol. Studenten en 50 Studenten in de voorbereidende vakken, een weekblad, een tijdschrift, en voorts allerlei vereenigingen voor allerlei doeleinden. Alles geeft den indruk, dat zij, hoe klein en gering ook in het groote Amerika, toch in bloei toeneemt en rijkelijk door den Heere gezegend wordt,

Het Jaarboekje geeft ons echter niet alleen eene goede kerkelijke statistiek; het is ook nog om eene andere reden belangrijk. In Maart van het volgende jaar viert de Theol. School te Grand-Rapids haar vijfentwintigjarig bestaan.

De Hollanders in Amerika gevoelden spoedig behoefte aan opleiding voor den dienst des Woords.

Ds. van Raalte legde in Holland den grondslag van het bekende Hope College.

En de Christ. Geref. Kerk ging in 1876 over tot het stichten eener Theol. School te Grand-Rapids.

Vóór dien tijd hielden enkele predikanten, vooral Ds. W. H. van Leeuwen en Ds. D. J. van der Werp zich met de opleiding bezig. Maar die toestand kon niet blijven. In Maart 1876 werd de School geopend en aanvaardde Ds. G. E. Boer, die in Nederland geboren was, aan de Theol. School te Kampen zijne opleiding ontving en na eenige jaren dienst in de Christ. Geref. Kerk alhier, in het jaar 1873 naar Amerika ging, zijn ambt als Docent, dat hij tot op den huidigen dag met ijver en opgewektheid waarneemt.

Dat was het begin. En langzamerhand werd de School uitgebreid. Het aantal Docenten vermeerderde: aan Prof. Boer werd Prof. Hemkes toegevoegd, die ook uit Nederland afkomstig was, te Kampen studeerde, een tijd lang diende in de Christ. Geref. Kerk en in 1877 een beroep naar Amerika ontving. Later kwam er nog bij Prof. G. Vos, die echter naar Princeton vertrok, daarna Prof. Beuker, die verleden jaar door den dood werd weggenomen en door Prof. ten Hoor vervangen werd.

In de Letteren wordt thans onderwijs gegeven door de heeren K. Schoolland, A. J. Rooks, J. G. van den Bosch en B. Kuiper.

Van al deze mannen en van nog vele anderen bevat het door den heer Hulst uitgegeven Jaarboekje een portret en ten deele eene korte levensschets, terwijl het voorts nog over zending en zendelingen, over catechisatie en zondagscholen, over Christelijke scholen en vereenigingen allerlei inlichtingen verschaft.

Van harte verblijden wij ons over den zegen, dien God aan de Christ. Geref. Kerk en aan hare School in Amerika bij den voortduur schenkt.

Met vreugde begroeten wij het feest van het vijfentwintigjarig bestaan der School en van de vijfentwintigjarige werkzaamheid van haren oudsten Professor.

Mogen Kerk en School, daar gelijk hier, altijd meer wassen in de kennis en genade van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus!

BAVINCK.

BEDREIGD, MAAR VEILIG.

„Ja in een overloop van groote wateren zullen zij hem niet aanraken."
Ps. 32 : 6b.

Het is niet tevergeefsch, te bidden. God vergunt ons niet alleen onzen mond »wijd open te doen", maar belooft ook dien te vervullen. Onze God is mild. Hij wil doen boven ons bidden en ons denken. De vochten, die uit de aarde opgetrokken worden dalen weder op haar in een verkwikkenden regen, en de gebeden, die uit het hart ten hemel stijgen, keeren weder tot het hart in een plasregen van genade. Heel de geschiedenis van Gods kerk bevestigt dit. Wij lezen: »Elia was een mensch van gelijke bewegingen als wij, en hij bad een gebed, dat het niet zoude regenen, en het regende niet op de aarde, in drie jaren en zes maanden; en hij bad wederom, en de hemel gaf regen, en de aarde bracht hare vrucht voort." En wij weten: op het gebed van Mozes is Israël een pad gebaand door de wateren. Op het gebed . . . doch waar zou ik eindigen, indien ik de wolk van getuigen zou oproepen. Als antwoord op het gebed bleef de zon stil staan in Jozua's dagen, mocht David den geweldigen Goliath vellen, vond Daniël der leeuwen muil gesloten, waren de drie jongelingen ongedeerd in de vlammen, bleef Jona veilig in den buik van den visch.

Het gebed was ten allen tijde voor de geloovigen het middel, om de bezwaren des levens te overwinnen, en staande te blijven ondanks allen tegenstand.

Wat de jongeren van Jezus wedervoer op het meer van Gennesareth is beeld van waarop de gemeente van Jezus steeds rekenen mag. Als de wateren der wereldzee haar dreigen te overstroomen, zal op haar gebed, de Heere uit den hemel het: zwijgt en weest stil! tot de golven gebieden.

Dit is de belofte, waarop mede mag worden gepleit: »Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstroomen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij u niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken; want Ik ben de Heere uw God, de Heilige Israëls, uw Heiland."

Deze heerlijke waarheid leert David in onzen Psalm. Hij heeft gewaagd van het gebed der heiligen: »Hierom zal u een ieder heilige aanbidden in vindenstijd", en is zoo overtuigd, dat dit niet vruchteloos zal zijn, dat hij zich aanstonds in hunne veiligheid ververdiept en zegt: »Ja in een overloop van groote wateren, zullen zij hem niet aanraken." Hij weet wel, het behaagt den Heere dikwerf zijne meest begenadigde kinderen in dit leven zwaar te bezoeken, maar Hij zal hen niet bezoeken boven vermogen, maar met de bezoeking de uitkomst schenken.

Het woord *water* wordt in de Schrift menigmaal in oneigenlijke beteekenis gebruikt, en dan in verschillende beteekenissen. Als de dichter gewaagt van »een overloop van groote wateren", dan bedoelt hij allerlei ellende, waarmede Gods kinderen in deze wereld te worstelen hebben. Zoo gebruikt hij hetzelfde beeld in Ps. 42: »O mijn God! mijne ziel buigt zich neder in mij . . . . . De afgrond roept tot den afgrond, bij het gedruisch uwer watergoten; al uwe baren en uwe golven zijn over mij heengegaan." Of ook in Ps. 69: »Verlos mij, o God! want de wateren mijner ellende zijn gekomen tot aan de ziel . . . en de vloed overstroomt mij."

Er moet dus worden gedacht aan rechtstreeksche bezoekingen des Heeren, of aan kwellingen der wereld en des Satans, die Hij in zijne wijsheid toelaat. Zij zijn menigvuldig en soms zeer zwaar, daarom spreekt de dichter van een »overloop van groote wateren."

Wij dachten zoo even aan Jezus' jongeren in den storm op zee. Is nu het schip ons een beeld van de kerk, dan is de zee ons een beeld van de wereld, en de wind een beeld van wat de wereld onstuimig maakt en de golven tegen het scheepje verwekt. Wij hebben te denken aan vervolgers en ketters.

Dikwerf geleek de kerk een schip overdekt door de golven. Zij is aan bloedige vervolgingen ter prooi geweest. Nu eens door Joden; dan weder door Heidenen; vervolgens door de Roomschen. Haar geschiedenis is met bloed geschreven. Eene martelaarsgeschiedenis. En hoevele dwalingen hebben telkens getracht in haar midden burgerrecht te verkrijgen! Nu eens trad een Arius op, om des Heeren Godheid te bestrijden; dan weer poogde een Pelagius de leer der genade te ontzenuwen; doch hoe zou ik kunnen herinneren aan al de pogingen van den Vorst der duisternis, den grooten zeebuiter, die tal van dienaren heeft en loert op kostbare zielen, om nu eens de reinheid des levens, dan weder de zuiverheid der leer teloor te doen gaan.

De ziel is als een scheepje, een deel van de vloot. Zij heeft met vele winden te worstelen. Er is zooveel, wat haar dreigt te doen zinken. Ik noem het lichaam dezes doods; de inwonende zonde; het gevoel van dadelijke schuld; verzoeking van Satan; zondig gezelschap; lijden van allerlei aard; duisternis over staat of plicht; verberging van Gods aangezicht; en vreeze des doods.

De Heere kan toeven. Dan zit de Christen eenzaam en verlaten neder. Hij kan zijne zielesmart niet verdrijven door vroolijkheid en scherts. In zijne droefheid neemt hij de toevlucht tot het gebed, en de inhoud zijner bede is niet anders dan die van een Christen uit vroeger tijd: »Heere, zoo ik mij niet in het licht van uw aangezicht mag verblijden, geef dan, dat niets anders mij tot vreugde zij, want alle vreugde, die niet uit U ontspringt, is de dood".

En vragen wij: waarom de Heere zoo handelt met zijn volk, dat Hij toch onuitsprekelijk bemint, wij behoeven niet lang naar antwoord te zoeken. Vooreerst, 't is naar zijn voornemen. Hij wil de deugdelijkheid van hun godsvrucht beproeven. Hen leeren, lijdzaamheid te oefenen, te volharden in den gebede, zichzelven te verloochenen; maar ook de verlossing te heerlijker doen zijn, naarmate de ellende grooter was.

Niemand leide dus uit het lijden van de geloovigen af, dat zij van God zouden verstooten zijn. En de lijdende Christen buige ootmoedig onder de hand zijns Gods. Die hand zal niet te zwaar drukken. De dichter zegt van den heilige, die in vindenstijd God aanbidt: »Ja in een overloop van groote wateren *zullen zij hem niet aanraken.*

Dat wil niet zeggen, dat niet hij, maar wel anderen in diepten van ellende zullen geraken, dat hij verschoond zal blijven van leed en smart. Wij zagen het tegendeel. De dichter zou dan met zichzelven en geheel de Schrift in tegenspraak zijn. Hij bedoelt, alles zal hij te boven komen; niets zal hem wezenlijke schade berokkenen; wat tegen scheen zal van achteren blijken nuttig te zijn geweest, en eens zal hij zijne ziel als een buit wegdragen. David ontleent zijn beeld aan wat hij waargenomen had. Overstroomingen, het overloopen van wateren, die zich met bruisend geweld van de bergen stortten en de rivieren uit hare oevers deden treden, wier bedding anders droog was, veroorzaakten vaak onheil. Maar al zouden de vijanden en allerlei ellenden komen als een stroom, de bij den genadetroon schuilende heilige zou niet worden verdorven. Dat leert de geschiedenis.

Als de golven het dek van het geestelijk scheepje, de kerk des Heeren, overstroomden, en Jezus scheen te slapen, ontging echter niets aan zijn oog. Hij bewaarde voor vergaan. Uit den nood deed Hij roepen tot Hem. Hij redde keer op keer. En als dan het bloed der martelaren het zaad der kerk werd bevonden, of als dwalingen werden uitgedreven en het licht in lieflijken glans weêr op den kandelaar mocht schijnen, dan bracht de openbaring van 's Heeren heerlijkheid tot vernieuwde aanbidding en dankzegging.

Zoo ging het ook den enkele. De Heere laat niet eenzaam en mistroostig nederzitten. Door het een of ander woord der Schrift, of de toespraak van een Christelijk vriend, of door een preek wordt Christus den verlegene weder in al zijne volheid geopenbaard, als de Zaligmaker van zondaren, die den bedreigde beveiligt. Steeds leidt Hij uit den storm in de de stilte, uit den somberen winter in den prachtigen lentebloei.

Door zijn God beveiligd, mag hij met David zeggen: »De Heere is mijn licht en mijn heil! Voor wien zou ik vreezen? De Heere is mijn levenskracht, voor wien zou ik vervaard wezen?" En met Paulus: »Zoo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?"

Jezus, die zich voor zijn volk in het gerichte Gods gesteld, en al hunne vijanden overwonnen heeft; die met hen is in alle gevaren, zal straks komen. Dan worden de stormen van het wereldgericht gehoord. Dan zal Hij alle stormen, die de geloovigen teisteren, voor altijd het zwijgen opleggen, en hen brengen in de rust, die nooit onderbroken zal worden.

Laat ons groote gedachten van Hem hebben; de kleinste gedachten van onszelven zijn niet klein genoeg, maar ook de grootste gedachten van Hem zijn niet groot genoeg. Nog eene korte reize en wij zijn er. De doodsrivier zal stroomen voor onzen voet, maar over haar is de Christus tot brug, en eer haar golfslag ons zou kunnen verschrikken, wordt de welkomstgroet in het Vaderhuis gehoord.

NOTTEN.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

In de ook u bekende wetenschappelijke bijdrage van Prof. Geesink, in druk verschenen onder den titel: „De Ethiek in de Gereformeerde Theologie. Rede bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit te Amsterdam op 20 September 1894," zegt de Hoogleeraar o. a. op pag. 75: „Evenwel ook bij hen, die niet met de religie hebben gebroken, mocht ik u wijzen op een bijzondere belangstelling in de beoefening der ethiek. Een beoefening waartegenover die in de Gereformeerde Theologie tot nog toe een vrij poover figuur maakt."

Ook is het u niet onbekend dat, in het genoemde geschrift, Prof. Geesink pleit voor aansluiting bij *Voetius*, pleit voor een Ethiek in Voetiaanschen geest. Hiermede is echter niet bedoeld een bloote reproductie, maar aansluiting van het heden aan het verleden. Een organische aansluiting, die het heden verbindt aan het verleden, van welke aansluiting de Hoogleeraar de beste uitkomsten verwacht, zoowel voor de wetenschap als voor het leven. „Het komt er toch op aan, zegt hij, te weten en niet maar te gissen, wat, naar eisch der Gereformeerde beginselen, ook op ethisch gebied blijvend, of wat als verouderd of als valsch modern moet afgewezen."

Gij kunt mij gelooven, dat ik zulke woorden gaarne hoor of lees. Dikwerf komt dan de gedachte in mij op: och, dat ik nog jong ware, en dan de gelegenheid had om te studeeren en het vermogen om te *kunnen* studeeren. Aan den wil er toe heeft 't mij nooit ontbroken; doch het volbrengen? . . . .

Gij, jongeren, leeft nu een wetenschappelijk leven en gij meent 't goed. Ook kunt gij gelooven, dat ik met belangstelling den gang der dingen volg. Ik zie, dat nu alles gaat langs lijnen van wetenschappelijkheid, en tevens zie ik de oude historie, die altijd nieuw blijft, dat de geleerden het niet met elkander eens zijn.

Toen ik begon te prediken, wist ik alleen, dat er benevens stellige en weder leggende ook practicale godgeleerdheid bestond. Wij predikten, in die dagen, kunsteloos, maar poogden ernstig Schriftuurlijk te zijn, en wat we zeiden, met aanhalingen uit Gods Woord te bewijzen; terwijl we bedoelden, getuigen der waarheid te zijn tegenover de leeringen der liberalen, en middelen te wezen, in de hand Gods, tot bekeering van menschen, en veel zielen te winnen voor Jezus, en zoo te arbeiden tot verheerlijking des Heeren.

Er waren er toen reeds die, vanwege de prediking: bekeert u en gelooft het Evangelie, ons scholden voor „fijne Remonstranten," die een algemeene verzoening, onder bedekte termen, leerden, en de onmacht des menschen ten goede loochenden.

Wij predikten, dat de zaligheid, incluis het geloof, Gods gave is, maar ook dat een schrikkelijk oordeel wacht al dengenen, die onder het Evangelie leven en op zoo groot een zaligheid geen acht geven, die zich niet laten leiden en het hart verharden. En we waren te weinig geschoold om van de Schrift een mooi, sluitend, logisch geheel te maken, waarvan de denkende geest kon zeggen: ziet, het is zeer goed. We meenden, dat God de Heere dit alleen kon zeggen van zijn eigen werken. Dat de eenheid alleen voor God is, die langs de lijnen van zijn eeuwig raadsbesluit alle dingen werkt, en dat wij menschen altijd zullen blijven tobben, zoolang deze bedeeling duurt, met het: „Wij kennen ten deele en profeteeren ten deele," en — trots *Maccovius* — meer dan ons lief is, vaak „met den mond vol tanden staan."

Onze prediking poogde Schriftuurlijk en daarbij, of dus, ook gemoedelijk, bevindelijk, practisch te zijn. De practicale godgeleerdheid sloot zich bij de stellige en wederleggende aan. Wij behandelden den tekst analytisch, ontleedend, en pasten dien toe op onbekeerden en bekeerden en zeiden aan laatstgenoemden, dat ze hun geloof en hunne bekeering toonen moesten uit hunne werken, zonder juist veel van moraal of ethica te weten; en van casuïstiek herinner ik mij niet, in die dagen, ooit anders te hebben hooren spreken dan in ongunstigen zin, als iets dat bij Jezuïeten thuis behoort. Dat beviel volstrekt niet aan allen. Van tijd tot tijd vernamen we, dat we Gods volk te weinig ontzagen, werkheiligheid bevorderden en nog niet „in het kreupelstraatje waren dood gevallen."

Voor zoover wij er iets van wisten, hielden we het echter met *Voetius* en niet met *Coccejus*. Op het stuk van den Sabbat, schouwburg, dans en kaartspel waren we geheel Voetiaansch. Maar er kwamen ook Voetiaansche zondetjes ter onzer kennis, die wel eens een weinig onzen lachlust opwekten, waarover we dan weder door de nakomelingen van de ernstige en knikkende Voetianen bestraft werden, alsof we spotten met de godzaligheid.

Zelfs traden we nooit anders voor de gemeente op dan met mantel en bef, niettegenstaande Voetius zulks veroordeelt, als te clericaal of te priesterlijk. In de meeste onzer kerken zou men ons zonder mantel en bef niet tot den predikstoel hebben toegelaten, hoe Voetiaansch men ook in andere opzichten was.

Ons geheele leven was toen zeer onsystematisch, maar het was leven. Het ging ons, in het geestelijke, gelijk Jezus zegt vooral met het oog op het natuurlijke leven: „Het leven is meer dan het voedsel," en we hoorden wel eens het woord des wijzen Konings aanhalen: „een levende hond is beter dan een doode leeuw."

Zeker is intusschen, dat er in die dagen veel bij ituïtie, ingeving, of, zooals ik het in later jaren wel eens heb hooren uitdrukken, door een gelukkigen inval gezegd en gedaan werd. Wie zou toen met een geschreven preek op den preekstoel hebben durven komen, en die aan de gemeente voorlezen, van tijd tot tijd met de armen zwaaiend, en hand of vinger naar boven stekend, om aan te wijzen dat daar de hemel is en de hemelsche dingen zijn? Is het wonder, dat toen door den prediker wel eens gezegd werd: „laat ons, na dit uitstapje nu tot den tekst terugkeeren?"

Maar dit mag nooit ontkend, dat de gemeenten toen in levenstoon en in openbaring, over het algemeen, meer van de wereld onderscheiden waren, dan in het volgende tijdperk. Dit is trouwens de les van geheel de geschiedenis. En ook valt het niet tegen te spreken, dat meer dan één nog een tamelijk goed zwemmer is geworden, zonder badmeester. Men werd in het water geworpen en moest zich zien te redden, en zoo het zwemmen leeren. Zonder beeldspraak gezegd, we *moesten* preeken, en zoo, al preekende, preeken leeren. Thuis mochten we preeken en schetsen maken, zooveel we wilden en konden, maar voor de gemeente moesten we spreken en niet lezen. Dat ging niet zonder angst en vele benauwdheden en, ik mag dit toch ook wel zeggen, niet zonder gebed, en in het gevoel van diepe afhankelijkheid van God, die den mensch tong en mond geformeerd heeft. En als ik u dan zeg, dat ik zelf, in de eerste jaren mijner bediening, dikwijls zes malen in eene week prediken moest, in allerlei gebouwtjes, waar somtijds niet eens gelegenheid was om een schets neer te leggen en het, zelfs voor jonge oogen, moeilijk viel om bij het schijnsel van een ouderwetsche vetkaars zijn eigen Schrift te lezen, dan begrijpt gij, dat er toen betrekkelijk weinig aan theorie gedaan werd, en aan feiten grooter waarde gehecht werd dan aan begrippen.

Ziedaar iets uit de oude doos. Ik heb er mede willen zeggen dat, historisch gesproken, het Christelijke leven, de practijk der godzaligheid, de moraal, de ethiek, of hoe het ook genaamd wordt, ouder is dan de theorie er van. In der tijd gaf *A Pierson* een interessant geschrift uit onder den titel van: „Richting en Leven." *Chantepie de la Saussaye* gaf een tegenschrift: *Leven en Richting.* Beiden hadden een stuk waarheid, dat zij verdedigden. En zoo zal het wel blijven, zoolang de tegenstelling van natuur en genade duurt. De natuurlijke mensch blijft onder de macht van het: »gij zult als God zijn, kennende". En de wedergeboren mensch blijft onder het: „wij kennen ten deele" beperkt in zijn weten.

Dit noopt tot behartiging der apostolische vermaning: zijt met ootmoedigheid bekleed.

T. t.
W. H. GISPEN.

VOLKSNOODEN.

Als de kweekelingen het Instituut verlaten.

Het in No. 49 genoemde Verslag van het „Instituut voor Doofstommen te Groningen spreekt aldus over de leerlingen, die „ontslagen" worden aan het einde van den leertijd.

„Niemand zal verwachten, dat de kweekelingen, die na een paar dagen ontslagen zullen worden, allen evengoed toegerust zijn voor den strijd om het bestaan. Gelukkig kunnen wij U mededeelen, dat op een paar uitzonderingen na, wij niet te klagen hebben over de vlijt dezer leerlingen, en dat hunne vorderingen over 't algemeen bevredigend zijn, van sommigen zelfs zeer goed, zoodat ze reeds onmiddellijk na hun ontslag gedeeltelijk in hun eigen onderhoud zullen kunnen voorzien. Toch zien we bijna allen met een bekommerd hart na, daar zij tengevolge van hun gebrek, meer leiding noodig hebben dan hoorende jongelieden van denzelfden leeftijd. *Wij hopen en vertrouwen evenwel, dat in de plaatsen, waarheen zij nu terugkeeren, zich ware menschenvrienden zullen bevinden, die, wakend en beschermend, radend en vermanend, hen niet uit het oog zullen verliezen en hen zullen helpen een bescheiden plaatsje in de maatschappij te veroveren.*

Dat zulke menschenvrienden bestaan, weten wij met zekerheid te zeggen uit brieven, reeds nu betreffende enkelen van hen ontvangen."

De laatste regelen heb ik onderschrapt. Opdat ze te meer in het oog vallen.

„Ware menschenvrienden" inderdaad, — alleen van zulke menschen is te verwachten, dat zij zich de moeite en opoffering zullen getroosten, die de leiding, de verdere bekwaming in kennis en practijk van het vak, of van de huishouding, en de verzorging van doofstommen met zich brengt. Allen wien het ook met hun dienstbaren eerst en meest te doen is om eigen belang en gemak, onthouden zich vanzelf van doofstommen, maar ook voor de doofstommen heeft God de Heere, die hen heeft geschapen en *in ons midden* doen geboren worden, een plaats bestemd, waar zij leven en arbeiden zullen. In den laatsten tijd komt, ook in ons land, een geest aan het woord, die alwat zwak en ziekelijk is, wat niet goed mee kan en anderen tot last en schade zou zijn, wil opruimen . . . . Voor den Christen blijft integendeel dit roeping en kenmerk: zich, in het voetspoor van zijnen Zaligmaker en

Heere, over het ellendige te ontfermen. Die den Naam van Christus noemt, en geen „waar menschenvriend" zich betoont; wie feestviert over de geboorte van Jezus, den Zone Gods, in den stal van Bethlehem, en zich met enkele giftjes en lieve woordjes, afmaakt van de armen en ellendigen, onderzoeke zichzelven. In den dag der dagen zal Jezus zeggen tot velen, die zich naar Hem noemden, doch niet wilden wandelen en handelen gelijk Hij: Ik heb u nooit gekend!

Een uitgebreid veld opent zich hier voor onzen blik. Niet alleen doofstommen; ook blinden; ook zenuwlijders; ook krankzinnigen; ook gevangenen die allen hebben behoefte, als zij „ontslagen" worden, aan harten en handen der liefde en des verstands, der ontferming en der lijdzaamheid, om hun den terugkeer in het gezin en in de maatschappij te vergemakkelijken, den weg te effenen, een plaats van leven en arbeid te bereiden. En dan zijn er nog zoovele anderen, die niet werken kunnen, en in wier nooddruft moet worden voorzien.

„Wat zegt de Schrift van *de verzorging der hulpbehoevenden?*" is de titel van een zestal artikelen van *Ds. M. J. v. d. Hoogt* in het Maandblad *„Wat zegt de Schrift?"* Bij deze gelegenheid mag daarop wel eens de aandacht worden gevestigd. Ds. v. d. H. waarschuwt tegen het *bezwaren* van „de Gemeente", en toont uit de Schrift aan, dat familie en particulieren de hulp der armen c. a. niet van zich op de gemeente mogen afschuiven. Alleen „de arme weduwen" zijn, rechtstreeks en geheel het voorwerp van de liefdezorg der Gemeente.

„Behalve de arme weduwen zijn er in de gemeente nog andere nooddruftigen, die niet minder dan deze weduwen de hulp van anderen behoeven.

Het zijn de onvermogende weezen, de behoeftige kranken, de verlatene vrouwen of kinderen, de ouden van dagen, die eigen middel van bestaan missen, in 't kort al degenen, die niet in staat zijn in hun eigen onderhoud te voorzien en die wij met een algemeenen naam *armen* heeten.

Ook in hun nooddruft moet worden voorzien. Dit spreekt vanzelf. Van gebrek mogen zij niet omkomen.

Maar wie is geroepen hun verzorging op zich te nemen? „De gemeente door middel van de ambtelijke bediening der tafelen, met andere woorden, de Diaconie", zoo antwoorden velen.

Wie zoo spreekt, wijze ons evenwel één uitspraak van Gods Woord aan, waarin deze roeping aan de Gemeente *als Gemeente* wordt voorgeschreven.

Het geroep: „Alle werk der barmhartigheid moet van *de kerk* uitgaan, klinkt wel schoon, maar is niet gegrond op eenig bevel des HEEREN."

Men leze zelf de uiteenzetting van die gedachten, die we thans niet beoordeelen, maar aan de aandacht, vooral van Diaconieën en Kerkeraden, ter kennisneming en bespreking aanbevelen.

Roepende zonden.

Aan N. N. Van een adres aan H. M. de Koningin tegen de roepende zonden, heb ik ook nog niets vernomen. Tot tweemalen toe heeft de Gener. Synode van '99 besloten, zoo'n adres te zenden, en een Commissie benoemd. Die Commissie zou ook het *reeds door de Synode vastgesteld* adres in zake *de doodstraf* aan H. M. overhandigen. Zulke opdrachten behoorden — dit zeg ik met U — toch wel in hetzelfde jaar der Synode te worden vervuld. Nu is het tweede jaar ten einde, en nog is er niets vernomen. Ook van de Deputaten voor Art. 36 kan ik U niets mededeelen. Na meer dan vier jaar sedert hun benoeming mogen Kerk en Vaderland zeker wel verwachten, eerstdaags althans iets te zullen vernemen van den stand dezer hoogst gewichtige zaak.

„Alle vleesch is als gras en alle heerlijkheid des menschen als eene bloem van het gras . . . Maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid!"

L. LINDEBOOM.

Ds. J. Moolhuizen †.

Verleden zomer werd tegen 1 Septr. l. l. aan Ds. J. Moolhnizen het Emeritaat verleend om reden van lichaamszwakte en hij kon, daardoor verhinderd, niet eenmaal een afscheidspredikatie houden. Thans ontvingen wij het bericht, dat ZEw. 20 Dec. in den ouderdom van 73 jaren is overleden. De ruste, die deze oude dienstknecht genoot, mocht dus niet lang duren. In 1855 werd hij in de bediening des Woords bevestigd in de gemeente te Emmlenkamp en sedert 1874 diende hij de Christ. Ger. en Ger. kerk te Beilen. Moge zijn Evangelie-arbeid in dankbare en gezegende herinnering blijven, en deze ook voor zijne zonen en verdere familie een vertroosting zijn bij het geleden verlies.

—

Geref. Traktaatgen. »FILIPPUS".

Vierde Zending–1900.

Leden en corporaties ontvangen en FRANCO:		GRATIS Prijs
CXXXIII.	„Ik heb op U gewacht"	2 ct.
CXXXIV.	De Predikant en de Wagenmaker . . .	2 „
CXXXV.	De familie Gerrits .	6 „
CXXXVI.	Advertentie van een eerlijken kroeghouder .	4 „
315.	Het Schot voor Steenwijk	1 „
316.	Prins Willem van Oranje	1 „
317.	Prins Maurits . .	1 „
318.	Is het wel met U? .	1 „
319.	Een eerlijke bekentenis .	1/2 „
320.	Een blijde boodschap .	1/2 „
321.	Een bange Oudejaarsavond	1 „

Wie 't bovenstaande niet voor 1 Jan. 1901 mocht ontvangen hebben, gelieve dit te melden aan den heer P. Mobach te Breukelen.

De leden en de corporaties ontvingen in dit jaar voor 102 ct. aan uitgaven van „F." voor elken gulden contributie. Wie lid van „F." wenscht te worden, geve zich per briefkaart aan bij den heer H. Hooft Jz. te Ermelo. De contributie bedraagt slechts één gulden per jaar.

Namens het Bestuur,
J. TER BORG, *Secr.*

Wolvega, 17 Dec. 1900.

—

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van v. d. L. te Wilder	vank	f 1,00
„ J. Edauw, Zwolle	.	- 1,50
„ S. G. te E . . .		- 5,00

Verblijd, dat onze klacht niet geheel zonder weerklank is gebleven, zeggen we niet alleen voor bovenstaande bijdragen hartelijk dank, maar tevens voor alles, wat ons in het bijna vervlogen jaar is gezonden.

Hadden we gaarne meer willen vermelden; dit neem niet weg, dat het gezondene ons, juist omdat er niet zooveel is ingekomen als vroeger, dubbel aangenaam was

Ook strekt het ons tot groote blijdschap, weer even als vroeger hartelijke dankbetuigingen voor de gezondene Kalenders te ontvangen.

Dat ze bij het wentelen en wisselen der eeuwen ten rijken zegen mogen zijn Gebiede voorts de Heere genadiglijk zijn heilige goedkeuring over alles wat ook in het afgeloopen jaar in het belang van leger en vloot is geschied!

E. KROPVELD.

Rijswyk, 21 Dec. 1900.

—

Kerstgaven, en voor Armenbedeeling in den Zuid-Oosthoek van Friesland.

Met innigen dank ontvangen van:

W. de Vries f 5, J. P. van Bortel te Schoondijke f 2.50, B. Dijkma te Hiawier 60 cts., E. Ket te Delft van de Zondagschool f 13, M. Kalsbeek, Schrans bij Leeuwarden, f 1, A. Viersma te Amsterdam f 10, N. N. onder Nijemirdum f 6, H. J. Kroeze, van de Zondagschool te Zwartsluis f 2.50, A. Gerbrandij van de Jonged. Ver. „Bidt en Werkt" te Gauw f 3, N. N. te Nijmegen f 2,50, N. N. te Kapelle bij Goes f 1, J. H. Jz. te Zwartsluis f 1, J. Edauw te Zwolle f 1,50, F. Kortlang te Ermelo verzameld op een Zaterdagavondbijeenkomst te 's-Heerenloo f 8,28, de verpleegsters te Dennenoord Zuidlaren f 1, (den Dameskrans „Hulp in nood" f 5, en uit het busje der handwerkschool van Mej. B. te den Haag f 3, samen f 8,) J. Breckeldt f 1, in een pakje kleeren van de Zusters-Ver. „Draagt elkanders lasten" te Lochem: 2 boezelaars, 1 bouffante, 1 mutsje, 2 paar mofjes, 4 teksten, 12 kleine boekjes, S. W. te Kw. een muntbiljet van f 10, G. M. B. te Amsterdam postpakketje kousen en traktaten, Mej. Zeldenrijk te Gouda 1 pakje traktaten en 25 postzegels van 5 cts.,

Verder van:

J. V. L. te Middelburg 10 postzegels van 5 cts., Mej. Wed. H. J. de Jong-Knap te IJlst namens eenige vriendinnen der Geref. Kerk: 12 hemden, 2 lakens, 1 paar wollen kousen als Kerstgave, Mej. Brinkman te Zutphen namens den Zusterkrans „Zaait aan alle wateren": 1 mand met 12 schorten, 12 zakdoeken, 7 boezeroens, 1 voorhemdje, 4 borstrokken, 5 paar kousen, 1 paar sokken, 1 pet, 1 broek, 1 jekker, Mej. M. Brune van de Jonged.-Ver. „Dorkas" te Lollum een pakket nieuwgemaakte kleedingstukken, de Dames Schat te Leeuwarden: 6 jongensklotsen, 3 hemdrokken, 6 jongensdoeken, 3 borstrokken voor meisjes, 3 meisjesbroeken, 6 meisjesdassen, 1 klein broekje, 100 traktaten en boekjes door D. Zwiep, B. B. te Enkhuizen eenige kleedingstukken, Ds. G. Elshove te Breukelen namens eene familie: 1 mand met gedragen kleederen, door Mevrouw Tromp te Hijlaard van de Jonged.-Ver.: 4 groote hemden, 3 kinderjurkjes, 6 schortjes, 3 hemdjes, 1 borstrok, 1 paar kousen, Mevr. Noomen Rooseboom te 's-Hage een pakket gedragen kleederen, Ds. Tazelaar te Weesp 2 postpakketten boekjes en traktaten. Voorts nog voor 't Kerstfeest 1 pakket van A. E. v. Berge te 's-Bosch, van N. N. te Velp, van J. P. Bortel te Schoondijke.

Zeer geliefde gevers, naast God duizend maal dank voor UEr. hulp. Gij hebt onze ziele verkwikt en onze arme Zondagschoolkinderen konden wij heerlijk blij maken. De Redactie zeggen wij ook hartelijk dank, voor hare diensten ons bewezen. Zoo men nog wat in dezen winter ons kan zenden voor armen-bedeeling, zulks komt den Bijbel-Colporteurs zeer te stade in hunnen arbeid.

P. S. In de vorige verantwoording stond: Van Mej. Van Namen te Zwijndrecht f 10, dit moet zijn f 1.

Uw aller zeer dankbare Vriend en Broeder,
J. WOUDA,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 24 Dec. 1900.

Een Tübingsch student zond een zijner Zwitsersche vrienden de volgende advertentie toe, welke de „Eglise Libre" voor scherts hield, doch als ernst, na onderzoek, nog eens bevestigd werd. Dit zedestukje luidt:

„Boet- en Bededag. Familie-piekeniek te Offenbach a/d Main, in de nieuwe Zaal van het Huis der Evangelische Unie, welke 600 personen kan bevatten . . . .

„Dansen, humoristische voordrachten, uitmuntend orkest!

„Gij wordt er vriendelijk uitgenoodigd door Joh. Joerg, professor in 't dansen."

Zoo bracht men daar zijn „Vastendag," tevens vacantie-dag, door, met toestemming der Evangelische Unie.

Men meldt, dat Charles Dickens aan zijn zoon schreef, toen hij naar Australië vertrok: „Ik leg een Nieuw Testament bij uwe boeken, omdat er geen boek bestaat en ook nooit bestaan zal dan dat. En omdat ik overtuigd ben, dat gij er de beste lessen in vinden zult om voor waarheid en plicht bewaard te blijven." — Zekere Schotsche critiek zei van Dickens' werken: als men Dickens leest, zit men in een trein en denkt daar zal wat komen; tot men opeens al voor het eindstation stilstaat! Past dit ook niet op dit gezegde over den Bijbel?

—

Te Bom-Jardim in Brazilië waren op een Zondagavond eenige Protestanten in een huis godsdienstig bij elkaar, toen zij door een troep dronken Roomschen werden aangevallen. Men sloot spoedig deuren en vensters en deed de lichten uit. Toen de bende daarop een aantal menschen zag loopen, hielden zij die voor de uit het huis gevluchte Protestanten. Zij gingen dadelijk op hen af en er ontstond een woedend gevecht; want het waren hun eigen geloofsgenooten. Er vielen zelfs 20 dooden en 50 gekwetsten. De politie kwam er eindelijk aan te pas. Om de aanvallers, die slechts op orders der Jezuïeten handelden, tegen te gaan, denkt men? Mis. Zij nam vier dier Protestanten gevangen, omdat zij troebelen door hun godsdienst verwekt hadden.

—

Op het graf van Moody staat een eenvoudige wit granieten zuil met den naam en datums van geboorte en sterven en de woorden: „Die den wil Gods doet, blijft in der eeuwigheid".

—

De „Evangéliste" schreef aangaande de Europeesche politiek de volgende vreeselijke beschuldiging, maar wie kan ze weerleggen? „Men heeft in 't groot het stelsel van vergoeding of schadeloosstelling in practijk gebracht; en het is sinds lang als erkend in de kanselarijen, dat niets voordeeliger is dan een niet al te groote moord op zendelingen, als hij maar op tijd voorvalt en men de manier kent om zich ervan te bedienen. Een gedoode zendeling is, alnaar het geval, een goede haven, een kolen-entrepot of een spoorweg-concessie waard. Toen de Groote Turk het in zijn hoofd kreeg, om voorbedachtelijk driehonderdduizend Christenen te laten slachten, heeft het Europeesche Concert zich echter schandelijk welwillend betoond — maar als een zendeling van de een of andere natie in het „Hemelsche Rijk" valt onder den aanslag van een dier bandieten, zooals er alleen in China zijn, dan heeft deze daardoor geholpen aan de uitbreiding der respectieve koloniale bezitting."

—

De Fransche predikant Perrelet te Caïro verhaalde, dat hij onlangs een uitstapje in de woestijn maakte met een geleerden Duitscher. Na een paar uren gereden en geloopen te hebben, wees deze hem hier en daar op plekken tusschen de rotsen in, waar zij stukken brood en vleesch vonden liggen. Het brood was duidelijk van Europeesche herkomst; zóó werd het niet in Egypte gebakken. Deze spijzen waren kennelijk door raven in deze rotsholten bijeengebracht. De heer Perrelet had trouwens ook in Caïro wel gezien, hoe vogels spijzen kwamen stelen, zelfs van de etenstafel, wanneer deze onbewaakt stond. De Bedouïnen maken zelfs, bij gebrek aan voedsel, dikwerf gebruik van die voorraden der vogels, al zijn ze niet zoo heel versch meestal.— Indien de ongeloovigen dus niet aan een bijzondere, wonderlijke, geregelde spijziging van Elia aan de beek Krith willen, door vogels van God beschikt, dan hebben zij hierin een algemeenere spijziging door de natuurdrift van diezelfde vogelsoort. Als zij nu maar duidelijk maken: waarom dit geen wonder en waarom slechts toeval mag heeten. Doch om hieruit te komen, noemen zij liever kortweg alles een leugen. Dat is gauw gezegd ook.

—

Dr. Clark, de Amerikaansche predikant in Maine, die de Vereeniging tot Christelijke Werkzaamheid gesticht heeft, bezit den schoenmakers-hamer van den beroemden zendeling Carey en gebruikt dien om die vergaderingen te prezideeren. En hij herinnert telkens aan het woord van dezen pionier der Indische Zending: „Wanneer God roept, zeg dan nooit *neen!*"

—

De dochters van den Amerikaanschen dichter Longfellow zijn met veel plechtigheid aangenomen als leden van den Indiaanschen stam der Ojibways, die in het dichtstuk Hiawatha bezongen zijn. De Indianen reprezenteerden eerst een drama uit het gedicht. Mej. Alice Longfellow sprak toen een rede uit in het dialect der Ojibways. Vervolgens gaf zij den stam haar vaders portret in een lijst van berkenschors. Zulk eene opname onder de Ojibways beschouwt deze Indiaansche stam als de hoogste eer. Die dames Longfellow doen dit dus ook?

—

In sommige Berlijnsche wijken is maar één predikant voor het pastorale werk aan 30000 personen. Eens komt de leeraar Gerhard bij een oud vrouwtje in een hofje om haar godsdienstig aan te spreken. — Dat is nu buitengewoon, valt zij den predikant in de rede, dat gij net vandaag komt! — Wat is er dan buitengewoons? — Wel lieve mijnheer, niemand weet het hier, maar ik moet het u toch zeggen. Ik verjaar vandaag. En nu heb ik nog nooit dominé-bezoek gehad. Zeker heeft de goede Heer u vandaag naar mij gestuurd! — En hoe oud zijt gij dan wel moedertje? — *Zeventig jaar!* . . .

†.

Ingezonden.

Hooggeachte Redactie.

Mag ik U vriendelijk verzoeken het volgende in *de Bazuin* op te nemen?

't Is naar aanleiding van het door U in *de Bazuin* van 30 Nov. j. l. geschrevene hoofdartikel.

't Wil mij voorkomen, dat U daar aan die Gereformeerden, die U meent op 't punt van den Doop te moeten bestrijden, geen recht laat wedervaren.

't Valt altijd gemakkelijk, om, gebruik makend van wat de een of ander heetgebakerde mensch misschien eens heeft gezegd of gedaan, *schijnbaar* een gevoeligen stoot toe te brengen aan wie men bestrijden wil. Vooral in de oogen dergenen, die alleen *de Bazuin* lezen, en geen hoogte genomen hebben van wat over deze zaak in den breede in vroeger jaren door *de Heraut* geschreven is.

Maar daarmee heeft men — 't zij bescheiden opgemerkt, zijn tegenpartij nog niet schaakmat gezet.

In uw schrijven, Hooggeleerde Broeder, worden *de beginselen* niet onder de oogen gezien.

U werkt nog al wat op de vrouwelijke gevoeligheid door herhaaldelijk te gewagen van het *„kind der moeder,"* en 't dan breed uit te meten, dat 't toch wat te zeggen is, dat nu die *eigen* moeder niet bij het *eigen* kind mag tegenwoordig zijn, als 't gedoopt wordt.

U spreekt wel van „nieuwste theorie" en van een „op hoogen toon verkondigen" en „onverstandig doordrijven";

en dat er gezegd wordt: dit is nu de eenig ware beschouwing en de andren weten 't niet Maar Hooggeleerde Professor, dat raakt de kwestie niet.

't Zelfde zou allicht tegen uw schrijven kunnen worden ingebracht.

Want U zegt: als we die „spiksplinternieuwe leer" in het licht der historie beschouwen, dan blijft er zoo goed als niets van over.

Welnu, Hooggeleerde Professor, laat mij dan nog de eer genieten, wat er dan nog van overblijft, bijeen te verzamelen, en een kleine guerrilla te voeren.

Want waarlijk, mij dunkt, dan is er nog wel wat hope.

U bewijst met de stukken, zooals U zegt, dat de vroegere Gereformeerden, de moeder van den Doop niet uitsloten.

Ik antwoord vooreerst, dat er van uitsluiten geen sprake is.

Als een vader de geboorte van zijn kind aangeeft, sluit hij dan soms zijn vrouw buiten om mee te gaan? Zegt dan soms de ambtenaar van den burgelijken stand: ja maar uw vrouw is er niet bij, en dat kind is toch ook het kind uwer vrouw? Als uw vrouw weer beter is, dan moet ze meekomen en dan zal ik in naam der wet, uw kind inschrijven? Immers neen; de man vertegenwoordigt daar als hoofd van het gezin zijne vrouw.—

Is de H. Doop niet eene bevestiging van het verbond Gods? Een teeken en zegel van hetzelve? De Doop is toch niet een zegel van de beterschap van de moeder, of van de opvoeding?

Hoe gaarne zou ik gewild hebben, en dat was uwe roeping geweest bij dit uw schrijven, dat u de argumenten uit *„E Voto"* eens hadt meegedeeld, en daarnaast de uwe hadt gezet, dan konden wie alleen *de Bazuin* lezen, zelven als ernstige lieden overwegen.

Gij hebt nu een carricatuur gemaakt van wie u bestrijden wil.

Maar bestrijdt u nu *dit* eens, dat de Sacramenten dienen om het geloof te versterken, en dat *daarom* vele ouders, uit hoogachting voor de weldaden Gods, den H. Doop voor hun kindeke vroeg zoeken. Bestrijd u dàt argument eens!

Zet u eens uit elkander niet alleen art. 57 van de D. K. O., maar ook art. 56 wat mij toeschijnt uw geheele betoog den doodsteek te geven.

Dit art.: „het verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen met den Doop, zoo haast als men de bediening deszelven hebben kan, verzegeld worden, en dat in openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt. Doch ter plaatse, waar niet zoovele predicatiën gedaan worden, zal men een zekeren dag in de week verordenen, om den Doop extra-ordenaarlijk te bedienen, zoo nochtans, dat 't zelve zonder predicatie niet geschiede."

Verklaart u de woorden: „Zoo haast als men de bediening deszelven hebben kan" óók zooals sommigen: zoo haast als de moeder 't hebben kan?

En zoo ja, hoe redt u 't dan met die aansporing om den Doop *„extra-ordenaarlijk* te bedienen?"

Ik kom tot uwe *historische bewijsstukken.* En dan dunkt me, moet u toch zelf toestemmen, dat uw argument aan ons Doopsformulier ontleend, dat n.l. in de 3de doopvraag wel sprake is van den „vader", maar van tevoren toch de „ouders" genoemd zijn, — de ouders zullen gehouden zijn hunne kinderen in het opwassen hiervan breeder te onderwijzen — geen steek houdt. Immers, het Formulier noemt de „ouders" hier in verband met de opvoeding van hun kind; maar wat 't tegenwoordig zijn bij den Doop betreft, spreekt het formulier niet van de moeder.

U haalt getuigenissen van Particuliere Synoden aan.—

Aangenomen nu, dat sommige Particuliere Synodes, beide ouders bij den Doop tegenwoordig wenschten, wij leven toch niet onder een bepaling van een Prov. Synode van Rotterdam van 1586, of van Zutfen of van Dokkum, maar onder de Dordtsche Kerkenordening van 1618/19, en wij bezigen dàt Doopsformulier, waar de moeder bij den Doop geacht wordt niet tegenwoordig te zijn.

't Zal daarom de vraag zijn, of uw triomfantelijke uitroep aan het slot van uw artikel niet een nederlaag in zijn schoot draagt.

U roept toch uit: „de aangehaalde plaatsen, die nog te vermeerderen zouden zijn, stellen het in het helderste licht en verheffen het boven allen twijfel, dat de Gereformeerden aan een stelselmatig uitsluiten van de moeder bij den doop van haar kind nooit hebben gedacht.

Dat „stelselmatig" is eigenaardig. Dat gaat er wel in bij menschen, die bang zijn van „menschenstelsels" — maar hun *eigen stelsel* over 't hoofd zien.

En mag ik nu nog zeggen, wat m. i. nuttiger zou zijn dan op deze wijze tegen broeders te velde te trekken?

Dat er bedacht werd, dat we wel hand in hand mochten gaan, in deze splijtzieke dagen. Niet alsof we niet van gedachten zouden kunnen wisselen over den H. Doop; maar laat ons dan geen argumenten ontleenen aan wat de een of andere dominé eens gezegd of gedaan heeft. Zoo schijnt men overwinnaar zonder 't te zijn. Kerkelijke hartstochten te prikkelen is eene kleinigheid, maar den storm te bezweren gaat moeilijker.

Ik kan niet nalaten om in naam van ons gemeenschappelijk beginsel te protesteeren tegen alles wat ons van elkander vervreemden zou. En waar we op „Dingaansdag" allen weder gebeden hebben voor onze vertrapte stam- en geloofsgenooten in Z.-Afrika, daar wensch ik in overweging te geven, of 't niet minstens even dringend noodig is, dat in al de Geref. kerken een bidstond werd gehouden om vergiffenis te vragen voor onze kleinzieligheden en onverdraagzaamheden. Om elkander te beloven, alle liefde en achting jegens elkander te willen bewijzen en zonder geprikkeldheid dan over de beginselen te debatteeren.

En anders is veler bede tot God, dat er uit den boezem der Geref. kerken in Nederland *zulk eene krachtige actie tot broederliefde moge uitgaan,* dat alle geschrijf, dat broederen meer van elkaar vervreemdt dan tot elkaar brengt, als kaf doet verstuiven.

Met de meeste hoogachting,
Uw br. in Christus,
H. VAN DIJK,
Pred. te Zwammerdam.

Zwammerdam, 19 Dec. 1900.

Aan dit ingezonden stuk, dat het best voor zichzelve spreekt, zij slechts eene enkele kleine opmerking toegevoegd.

Ds. van Dijk verzoekt mij, om in de artikelen over *Ouders of Getuigen dit* argument eens te bestrijden, dat de Sacramenten dienen om het geloof te versterken en dat *daarom* vele ouders uit hoogachting voor de weldaden Gods den H. Doop voor hun kindeke vroeg zoeken.

Aan dat verzoek kan ik niet voldoen. Dàt argument bestrijd ik niet en wensch ik niet te bestrijden. Aan zulke ouders de volle vrijheid!

Ik kom alleen op tegen de „kleinzieligheden en onverdraagzaamheden," waarmede de invoering van het vroege doopen hier en daar gepaard is gegaan, en die blijkens de geschiedenis in de Gereformeerde leer en practijk hoegenaamd geen grond vinden.

Misschien heeft Ds. van Dijk dit zelf reeds na lezing van de *Bazuin* van 14 Dec. j. l. ingezien. En in elk geval was hij daarvan zeker overtuigd geworden, wanneer hij het einde der artikelen-reeks had willen afwachten.

Thans echter constateer ik met genoegen, dat Ds. van Dijk in het bestrijden dier „kleinzieligheden en onverdraagzaamheden" aan mijne zijde staat, tot het zeggen en doen van sommige „heetgebakerde" menschen het zwijgen doet, en krachtig tot het betrachten der liefde en der goede werken opwekt.

Dat is al veel gewonnen. Jaren lang heeft Schrijver dezes niet anders gedaan.

BAVINCK.

M. de R.! Nu er in deze dagen veel geschreven wordt over het drankgebruik, en velen daar zich tegen verklaren, ook in onze Geref. kerk, zou steller dezes wel gaarne onderstaande vraag in *de Bazuin* willen beantwoord zien. N.l. daar het toch wel zou kunnen zijn, dat leden der Geref. kerk een bovengenoemde zaak hebben, hetzij dan als grossierderij, of wel in den kleinhandel, — of de gelden die daarmede worden verdiend, wel mogen aanvaard worden b.v. tot het samenbrengen voor de traktementen der Predikanten, de inkomsten van Theol. School, Vrije Universiteit, Krankzinnigengesticht enz. enz.; want dezulke worden, vooral wanneer men met wat middelen gezegend is, zelden vergeten.

V.

Boekaankondiging.

Het Leven van Johann Friedrich Oberlin door Armin Stein. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Dit tweede deel van den vierden jaargang, uitgegeven door de Vereeniging voor eene Christelijke Bibliotheek, is eene hartelijke aanbeveling waard. Het is geen roman, maar een boeiend verhaal van het leven en den arbeid van den bekenden predikant Johann Friedrich Oberlin. Oberlin werd in 1740 te Straatsburg geboren, werd in 1767 predikant in het Steendal, gelegen op de grens tusschen Elzas en Lotharingen, en bracht daar in zijne bijna zestigjarige werkzaamheid eene gansche hervorming tot stand. Oberlin was kind van zijn tijd, hij had eenige eigenaardige denkbeelden, bijv. over het verkeer met de afgestorvenen; hij doorzag de beginselen der Fransche Omwenteling niet en begroette haar eerst met vreugde. Maar desniettemin was hij een man van groote beteekenis, die een rijken zegen heeft verspreid. Door zijne militaire houding reeds eerbied afdwingend, ijzersterk van gestel, met eene onverzettelijke wilskracht begaafd, door de liefde van Christus gedreven, heeft hij het arme, ruwe, onbeschaafde, heidensche Standeel godsdienstig, zedelijk, maatschappelijk hervormd en er de zegeningen van Christendom en beschaving gebracht. Met zulk een man kennis te maken, is voor ieder, is vooral voor onze predikanten leerzaam. Men behoeft hem niet na te bootsen, geen wegen aan te leggen, geen bruggen te bouwen, geen spaarbanken op te richten als hij. Maar men kan op allerlei wijze van hem leeren. Welk een rijke, heerlijke werkkring is er voor den dienaar des Woords geopend! Wat onwaardeerbaren zegen kan hij verspreiden! Het boek van Armin Stein over Oberlin stelt dit in het licht. Moge het daarom veel lezers vinden, vooral onder onze predikanten!

—

De Nieuwe Mystiek door Dr. H. H. van Nes. Rotterdam, J. M. Bredée 1900.

Aan dit degelijke boek van Dr. van Nes

roepen wij een hartelijk welkom toe. Er was behoefte aan een werk, dat het eigenaardig karakter der nieuwere kunst voor een breederen kring in het licht stelde. En in die behoefte heeft Dr. van Nes met deze studie voorzien. Bij het lezen zullen sommigen zeker wel den wensch voelen opkomen, dat de geachte Schrijver zijne voorbeelden niet alleen aan Hollandsche en Fransche, maar ook aan Duitsche, Engelsche, Noorsche litteratuur. mocht hebben ontleend. Maar de stof was binnen de grenzen, welke Dr. van Nes zich stelde, toch al rijk genoeg. Eerst stelt de geachte Schrijver het wezen der mystiek in het algemeen in het licht, en vergelijkt daarmede de mystieke richting, die in den laatsten tijd in de kunst is opgenomen. Hij laat daarbij niet na, op het groote onderscheid te wijzen, dat tusschen beide bestaat; al is de overeenstemming bij hem sterker dan in de belangrijke rede, welke Prof. Ch. de la Saussaye hield in de vergadering der Maatschappij van Nederl. Letterkunde. Vervolgens laat hij die mystische richting ons zien in de hedendaagsche theosophie met hare verwante verschijnselen, in de nieuwere letterkunde, taal, muziek en schilderkunst. En eindelijk tracht hij het historisch ontstaan dezer richting te verklaren en hare waarde uit Christelijk standpunt te bepalen. De geachte Schrijver doet dit alles met kennis van zaken, onpartijdig, in helderen stijl. Hij waardeert al het goede, dat erin is, maar desniettemin kan hij er geen voorbereiding tot het Christendom in zien. Veeleer komt de nieuwe mystiek hem voor, een verwijdering van het Christendom te zijn. Wij zijn het hierin met Dr. van Nes geheel eens en wenschen aan zijn boek een ruim debiet toe.

—

Nederlandsche Zendings-Almanak voor het jaar 1901. *Ermelo Zendingsdrukkerij.*

Deze Almanak is versierd met een portret van T. M. Looman; geeft achter elken datum een naam van beteekenis of een gebeurtenis van gewicht uit de geschiedenis der zending op; bevat dan van bladz. 19 tot bladz. 87 een belangrijk Mengelwerk met allerlei korte opstellen in betrekking tot de zending; en besluit met een Statistiek der zending, bl. 81—116. Vooral de laatste rubriek maakt dezen Almanak belangrijk en aanbevelenswaard. Wie weten wil, welke kerken en vereenigingen hier te lande zending drijven en wat zij op dit terrein doen, kan zich daarvan door dezen Almanak op zeer gemakkelijke wijze op de hoogte stellen. Mogen daarom velen dezen Almanak, die in eene behoefte voorziet en franco per post slechts f 0,20 kost, zich aanschaffen.

—

Stads- en Dorps-Almanak „Bethel" voor het jaar 1901. *Onder redactie van H. Pierson. 's-Gravenhage, W. A. Beschoor.*

Deze Almanak beleeft reeds zijn 39en jaargang. Evenals vroeger, bevat hij ook thans, behalve een Kalender met een tekst voor iederen dag, een groot Mengelwerk, met opstellen van M. W. Maclaine Pont, Dr. J. D. Bierens de Haan, G. C. Hoogewerff, G. F. Haspels, L. C. Schuller tot Peursum, H. Pierson enz., en eindelijk nog een Adreslijst van den Nederlandschen Vrouwenbond. De uitgave geschiedt ten voordeele van het gesticht Bethel te Zetten en heeft dus een liefdadig doel.

—

't Is Oranje, 't Blijft Oranje. Eene herinnering aan een blijden dag door A. van der Flier. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Eene Plaat, voorstellende een Vorstelijk Huwelijk. Gedenkplaat ter gelegenheid van het huwelijk van H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden en Z. H. Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Deze beide uitgaven van den heer Callenbach komen zeer van pas. Zij zijn uitnemend geschikt, om bij den aanstaanden feestdag van het huwelijk der Koningin aan de kinderen op de scholen te worden uitgereikt. Het boekje verhaalt de verloving der Koningin met Hertog Hendrik en geeft daarbij eene korte schets van het land Mecklenburg-Schwerin en van zijn Vorstelijk huis en is bovendien met portretten en plaatjes versierd. De plaat vertoont de portretten van Koningin Wilhelmina en Hertog Hendrik, beider wapens, de huwelijksplechtigheid, en is keurig uitgevoerd. De uitgave van den heer Callenbach verdient aanbeveling en steun. De prijs van het boekje en van de plaat is elk 25 cents en wordt bij groote bestellingen aanmerkelijk verlaagd.

—

Onder de Palmen. Opstellen en Brieven door A. de Vlieger. Rotterdam, D. A. Daamen 1900.

Deze Opstellen en Brieven van den heer de Vlieger zijn deels in Egypte, deels in Amerika geschreven, en handelen over zeer verschillende onderwerpen. Maar zij hebben bijna alle op Egypte betrekking en zijn onder den titel: *Onder de Palmen* tot één bundel saamgevoegd. Allerlei wetenswaardige dingen worden er ons in verteld over de stad Kartoem in Soedan, over de Pyramiden, over de stad Sioet met hare evangeliseerende scholen, over Thebe, over de Mohammedaansche Universiteit te Kaïro, enz. enz. En dat alles wordt verhaald op aantrekkelijke, levendige wijze. Het boekje, 141 bladzijden groot en door den Uitgever in een keurig gewaad gestoken, zal ongetwijfeld zijn weg vinden en velen eene aangenaam ure verschaffen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden werden wij gezegend met de voorspoedige geboorte van een welgeschapen ***MEISJE.***

H. MEIJERING. V. D. M.
H. J. MEIJERING—HETTEMA.

KATWIJK A/D RIJN,
17 Dec. 1900.

Door Gods goedheid werden we heden verblijd met de voorspoedige geboorte van een welgeschapen **dochter.**

J. THOLEN,
V. D. M.
C. G. THOLEN—
VAN RENNES.

ZAAMSLAG,
24 Dec 1900.

Heden schonk ons de Heere een welgeschapen **zoon.**

G. WIERSMA,
V. D. M.
T. WIERSMA—
MENSEMA.

SLEEN,
24 Dec. 1900.

Heden overleed, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde Echtgenoot, Oom en Pleegvader, de Heer

J. Wetselaar,

in den ouderdom van ruim 67 jaren.

R. WETSELAAR—
SLAA.

KAMPEN, { D. R. BRUINS—SLAA. / J. W. O. BRUINS.

APELDOORN,
19 Dec. 1900.

Heden overleed te Beilen onze innig geliefde Vader en Behuwdvader, de WelEerw. Heer

Ds. J. Moolhuizen,

in den ouderdom van 73 jaren.

DR. J. J. MOOLHUIZEN.
H. MOOLHUIZEN—
KLINKERT.
DR. C. MOOLHUIZEN.
G. J. MOOLHUIZEN—SMIT.
DOETINCHEM,
BEILEN,
20 Dec. 1900.

In den ouderdom van ruim 73 jaren nam de Heere heden onzen beminden Leeraar, den Weleerw. Heer

J. MOOLHUIZEN,

tot zich.

Ofschoon ZEerw wegens lichaamszwakte het Emeritaat had ontvangen, ingaande met 1 Sept. j.l., mocht onze gemeente toch het voorrecht genieten ZEerw. een 26 tal jaren in de bediening onder haar werkzaam te zien. Geve de Heere, dat die langdurige arbeid van achteren velen tot zegen moge zijn, en trooste de nagelaten betrekkingen de gedachte, dat de ontslapene thans zijnen Heere in volmaaktheid dient. *Namens den Kerkeraad,*

J. BOER, *Praeses.*
H. BRINK, *Scriba.*

BEILEN, 20 Dec. 1900.

Diep bedroefd, doch bij aanvang door den Heere gesterkt, geven wij door deze kennis, van het overlijden van ons geliefd zoontje

LAMBERT,

in den ouderdom van bijna 9 jaren, na een ongesteldheid van slechts 7 dagen

E. GREVING.
R. GREVING—UBELS.

ASSEN,
21 Dec. 1900.

Hedennacht ontsliep in de hope des eeuwigen levens, na een langdurig doch geduldig gedragen lijden, onze geliefde Moeder, Behuwdmoeder en Zuster

AKE BAKKER

Wed. JAN S. VISSER, in den ouderdom van 70 jaren en 7 maanden.

Namens de Familie,
S. J. VISSER.

WOLVEGA,
22 Dec. 1900.

Het Bestuur der Christ. Naaischool Bloemendalstraat ZWOLLE **vraagt** tegen **1 April a. s.**

een Juffrouw

van Geref. belijdenis, — als hoofd der School, — volkomen op de hoogte van het linnen- en wollennaaien. Salaris ***f* 350,00 per jaar** plus **20%** vergoeding van naailoon.

Aanbiedingen worden ingewacht bij
MEVR. HESSELS—RIJPMA.
Ter Pelkwijkpark, ZWOLLE.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker ***f* 34.—.** Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen. in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden,

Reeds 11 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

☞ Voor de regeling der opgave van den 2en Jaargang wordt spoedige opgave van nieuwe inteekenaren verzocht.

Ook worden soliede **Colporteurs** gevraagd, tegen behoorlijke vergoeding. Zich te adresseeren aan den Uitgever te *Heusden.*

Is verschenen en alom te bekomen:

HET JAARBOEKJE

VAN DE

Gereformeerde kerken in Nederland

voor 1901 46ste Jaargang 30 cent.

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden en bociend Mengelwerk** bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek** opgave van **Stichtingen van Liefdadigheid Jongelings-** en **Jongeld. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Tegen overmaking van het bedrag wordt het franco toegezonden door den Uitgever

P. VAN DER SLUIJS.

ENKHUIZEN.

Einde December verschijnt het

HANDBOEK

ten dienste van de Geref. kerken in Nederland voor het jaar 1901.

Onder redactie van

DD. J. H. FERINGA en A. LITTOOIJ.

Behalve de gewone rubrieken als opgave **van de Geref. kerken, School en barmhartigheid** enz. enz. bevat het Handboek een **Mengelwerk** w. i. degelijke bijdragen van DD. A. A. DE GAAY FORTMAN, R. v. D. KAMP, P. N. KRUIJSWIJK, J. A. MULDER en J. P. TAZELAAR Voorts een inmemoriam van de overleden predikanten C. J. P. ENGELBRECHT, D. C. P. SLUITER, R. H. VOS, A. VAN SCHELVEN, H. KOERS en J. H. SPOEL.

Dit Handboek van ± 320 bladz. kost slechts 35 Cent, in linnen 45 Cent, fr p. p. met verhooging van f –,07½. Verkrijgbaar in den Boekh. en bijden Uitgever K. LE COINTRE te MIDDELBURG.

8.—. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar, en zegt: »Een wonder boven wonder". Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct.* Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel naar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

---

4 ct. 4 ct.

Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost

niet meer dan 4 cent,

Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 ct. 4 ct.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

Het Karakter der Catechese

DOOR
P. Biesterveld
Hoogl. aan de Theol. School.

Groot 8°. Prijs *f* 1,10.

TRAKTATEN.

Vanwege het Geref. Traktaatgen. **»Filippus"** is bij den uitgever P. MOBACH te BREUKELEN verschenen:

		Prijs:
CXXXIII.	»Ik heb op u gewacht"	2 ct.
CXXXIV.	De Predikant en de Wagenmaker	2 »
CXXXV.	De familie Gerrits	6 »
CXXXVI.	Advertentie van een eerlijken kroeghouder	4 »
315.	Het Schot van Steenwijk	1 »
316.	Prins Willem van Oranje	1 »
317.	Prins Maurits	1 »
318.	Is het wel met U?	1 »
319.	Een eerlijke bekentenis	½ »
320.	Een blijde boodschap	½ »
321.	Een bange Oudejaarsavond	1 »

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50** ct

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden. zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

☞ Bij **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk** verscheen met het oog op het a. s. **huwelijk** van H. M. onze geëerbiedigde Koningin:

't Is Oranje – 't blijft Oranje.

Een herinnering aan een blijde dag door A. v. d. FLIER,

met 15 fraaie platen.

Prijs 25 cent.

Een vorstelijk huwelijk,

Gedenkplaat ter gelegenheid van het huwelijk van H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden en Z. H. Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin.

Een zeer fraaie plaat op prachtig zwaar glacé papier.

Prijs 25 cent.

Ter perse om binnen 14 dagen te verschijnen:

Een gekleurde uitgave van bovenstaande plaat.

Prijs 40 cent.

Voor uitdeeling bij getallen zijn deze prijzen aanzienlijk lager gesteld.

Voorhanden bij alle boekhandelaren in Nederland.

Prospectus dezer uitgaven met verkleinde afbeelding der plaat op aanvrage gratis.

VERSCHENEN:

Als gij in uw huis zit.

MEDITATIËN
voor het huiselijk leven
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Tweede druk.
Ingenaaid *f* 1,25. Gebonden *f* 1,75.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

NIEUWE UITGAVEN VAN D. A. DAAMEN — ROTTERDAM.

DE OORLOG IN ZUID-AFRIKA.

De Strijd tusschen *Engeland* en de verbonden Republieken *Transvaal* en *Oranje-Vrijstaat,* in zijn verloop geschetst door

L. PENNING.

Deel I; Prijs *f* 2.50; in stempelband *f* 3.25.

Ruim 400 pagina's, royaal formaat, Rijk geïllustreerd.

Een Kunstenaarsleven.

Johan Sebastiaan Bach.

Uit het Duitsch
van **ARMIN STEIN.**

Ruim 300 pagina's.

Prijs *f* 1.50; in stempelband *f* 1.90.

Zijns Broeders Hoeder

van **Ch. M. SHELDON.**

Schrijver van:
„In Zijne voetstappen" of *„Wat zou Jezus doen?"*

Vertaald door W. VAN NES.

Prijs *f* 1.50; gebonden *f* 1.90.

Ruim 300 bladzijden.

UIT DE DAGEN VAN HET REVEIL.

DOOR
W. VAN OOSTERWIJK BRUYN.

Circa 400 pagina's.

Prijs *f* 1.50; geb. *f* 1.90.

Onder de Palmen.

Opstellen en Brieven over EGYPTE

DOOR
A. DE VLIEGER.

Prijs *f* 0.90.

Het Leven van C. H. Spurgeon.

Uit zijn Dagboek, Brieven en andere door hem nagelaten bescheiden saamgesteld door zijn *Weduwe;* vertaald door

ELISABETH FREYSTADT.

Deel I en II.

Meer dan 600 bladzijden, royaal formaat.

Prijs **per deel** (bij inteekening) *f* 1.50; de eerste twee deelen in **prachtband** saamgebonden *f* 3.75.

☞ In 1901 verschijnen de andere twee deelen.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door Ds. J. W. v. d Kouwe te Ferwerd f 57, door den heer R. A. Steltman te De Leek f 34,50, door den heer M. D. de Bruyn te Bergen op Zoom f 22,50, door Ds. J. C. van Schelven te Dieren f 89,50, door den heer D. Scheepsma te Schettens f 61,50, door den heer A. J. Angelino te Noordeloos f 55,50, door Ds. A. de Vlieg te Haarlemmermeer f 71,50, door den heer Johs. Huisman Jzn. te Zwartsluis f 89, door Ds. R. van Giffen te Aalst f 20, door den heer P. Potma te Buitenpost f 142,25, door den heer H. Th. Lijberse te Arnhem (restant) f 18, door den heer F. Hamster te Nieuwolda f 83,50, door den heer L Runia te Berlikum f 63.

Aan Collecten: (voor de Theol faculteit:)

Van de Geref. kerk te Schettens c. a. f 3,27, van idem te Vleuten c. a f 4, van van idem te De Bildt f 6,51, van idem te Driebergen f 18,24, van idem te Doorn f 6,10, van idem te Watergraafsmeer f 16,42½, van idem te Huizen (½ coll.) f 3, van idem te Weesp B f 2, van idem te Diemen f 0,25, van idem te Nederhorst den Berg f 2,01, van idem te Uithoorn f 0,81, van idem te Muiden f 1,35½, van idem te Randwijk f 1,83, van idem te Kollum B f 36,72, van idem te Giessendam A f 12,40½, van idem te Arnhem A f 16,50.

Aan Schenkingen:

Door den heer H. Rollman te Bodegraven, uit Aarlanderveen f 10, door den heer L. Runia te Berlikum, van S. A. L. f 1, van N. N. f 1, samen f 2.

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer M. D. de Bruyn te Bergen op Zoom f 1.

Voor het Studiefonds:

Van de Geref. kerk te Randwijk f 1,85.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

UNIV. LIB.
BIBLIOTH.
REF.

BIBLIOTHEEK VRIJE UNIVERSITEIT
3 0000 00799 8325